

տակ կը պահէ . եթէ տակաւին այս
հարցերը չէ լուծած գիտութիւնը ,
գոնէ իբրեւ լուծանելի խնդիրներ
անոնց վերայ կը սքաղի . արդէն հաս-
տատած է մի քանի սկզբունքներ , ու
րոնք օր մը պիտի ըլլան հիմունք տիե-
ղերաց շարժիչ զօրութեան : Արեգա-
կան ձեւոյն , հեռաւորութեան , եւ
տարածութեան վերայ աստղագիտու-

թիւնը այսօր գրական ապացոյցներ ու-
նի . հաստատած է միջոցին մէջ անոր
հողովական և թաւալտական շարժում
ներն և հաւաքած է բնական և տար-
րաբանական կազմութեան և մակե-
րեւոյթին վերայ տեղի ունեցած երե-
ւոյթներուն վերայ շարք մի օգտակար
գործոց , որոց հետզհետէ պիտի ծա-
նօթացնեմք ընթերցողները :

ԱՂԲԻՒՐՆ ՓԻԼԻՊՊԵԱՅ՝

Ա.

ԱՂԱՂԱԿԱՆ ստուերածու ժամ գիշերոյն փախըստեան .
Հանգչի երկիր և լուսնոյն ննջեն նըշալք ջուրց յորբան .
Աստեղք յերկնից 'ի խորան տակաւ նուաղին ետ ընդ ետ .
Հսկէ և եթ արուսեակ՝ արփագեղոյն կարապետ

Ի ջինջ շառալ լուսահետ .

Ճըպուռն յողքոց 'ի մրմունջ երգէ 'ի ծիղ ձիթենւոյն .
Ծաղկունք 'ի դաշտ համասփիռ փայլին 'ի ցօլ գիշերոյն .
Ու 'ի ծոց նոցին երփնագեղ՝ աման խնկոց քաղցրաբոյր ,
Մերձի ղեփիւռ փափկութեւ քաղել սիրուն մի համբոյր
Նոյն արձակել ըղձունչ իւր .

(*) Փիլիպպոսի աղբիւրը Երուսաղէմէն գրեթէ երկու ժամ հեռաւորութեամբ հարաւային արեւ-
մբտեան կողմէն է հովտի մը մէջ : Աւանդութեամբ կը կարծաւի թէ այս այն ջուրն է , ուր Փիլիպ-
պոս , մին յօթն սարկաւազաց , Եթովպիոյ Անդակայ տիկնոջ ներքինին մկրտեց : Աղբիւրը կեւ-
լայ լեռան կողէն , որոյ վերայ խորանաձեւ հին շինուածք մի կայ և չքականներն հնութեան այլ և
այլ հետքեր կը տեսնուին , ինչպէս են ամբողջ սիւներ և սեանց բեկոյններ : Թերեւս երբեմն եկե-
ղեցի եղած վնի , ինչպէս իւր Արաբական անունն եւս կը ցուցնէ , որ կըսուի Էյ-Ի-հանիյէ , այսին-
քըն աղբիւր խորանի կամ աղբիւր ղորհայ : Լեռան կողը , ինչպէս զիմացի լեռներն , այգիներով ծած-
կուած են : Աղբիւրին կից այգին և նոյն իսկ աղբիւրը Ս . Աթոռին սեփհականութիւնն է , ուր
տարին մի անգամ արձակուողի ժամանակ Դառ . վարժարանի աշակերտք կ'երթան , ինչպէս կ'երեւի
տաղաշարիւթենէն , Փիլիպպոսի աղբիւրը , Պաղեստինու ընդհանրապէս մերկ լեռանց և անջրդի
հովտաց մէջ , Հայաստանի ջրաւէտ հովտաց և անտառաւէտ լեռանց քաղցր և նուիրական յիշատակը
զարթուցանելով ներշնչած է այն բանաստեղծութիւնը :

Մ . Խ .

Աղբերական ֆիլիպպեայ խոտորիլըտուր յափանց մարդ
Հա՛ խըմբեակ մի եռանդուն դիմէ զերդ հարսն գեղանազ ,
Ո՛չ պար կուսից Սաղմա՛յ՝ թափառ զշրմօք լալագին ,
— Ամենաբոյ՛ համասպրամ յընտիր ծաղկանց Եդէմին՝
Փըթթեալ յամուլն Պաղէստին :

Կայթա ՚ի թեթեւ գորշապար հարեալ ՚ի մարդս ցօղածին՝
Խոյտայ պարէ տիպ զուարթնոց ընդ ճաճանչիւք Լուսնեկին ,
Եւ ընդ ոտիւքն փափկածեմ հաղիւ ծաղկունք անդ թեքին ,
Եւ յերգոց ձայն քաղցրալուր՝ զարթնուն ոգիք դիշերին ,
Հրձուխ՝ բնութիւն զուարթագին :

Որդիք լերանց և հովտաց վարդեն ընդ սարս պաղպաղունս ,
Եւ հրաշացեալք պիշ հայկեան կարմիր կայտառ ընդ մանկունս՝
Զայս անդ մեղմիկ ընդ իրեարս հըծծեն ՚ի ստուերս գիշերոյն ,
« Բաբէ՛ լուսնոյն ՚ի շողից ծաղկունք կաթեն երվնագոյն
Փոխան լվարդից գարնայնոյն » :

Ո՛հ , զո՞ր յայնժամ արձագանս հնչէք լերինք արջնաթոյր ,
Ո՛յց գագաթունքդ յար խեթկին յագռաւուց կռիչ զիլ և սուր ,
Յալիս օդոյն կապուտակ ծաւալացեալ ՚ի բիւր ձայն՝
Մինչ Սելովայ ջուրց վըտակս սլանան բարբառք հայրենեան
Եւ բլուրք գոչեն՝ « Հայաստան . . . » :

Ո՛վ վեհ ոգիդ հիահրաշ , սրբազան սէր Հայրենեաց ,
Զիսրդ վառի հրատոջոր աւիւնդ ՚ի սիրտ և մանկանց ,
Իբր ըզկոկն վարդենւոյն զեղեալ ցայգոյն յարտասուաց՝
Ճակատքն յերկիր վայրահակ մնէն սիրովդ անձկայրեաց ,
Հանգոյն աղու տատրակաց :

Մըխիթարեանց ո՛վ վեհազն գշտոյ , Մայր մեր քաղցունի ,
Աղէ՛ սրբեա՛ զարտասուս թորթոր աչացըդ ծաւի ,
Յիշէ՛ն ըզքեզ հայկազունք , յիշէ՛ն մանկունք աղածրի ,
Վըկայ՝ լերինք և հովիտք , վըկայ՝ բարձունք Սիօնի ,
Վըկայ՝ և ձորն Կեդրոնի :

Քրքմահանդերձ արշալոյս ճառագայթեալ վարդասփիռ ,
Ըստուերք տեղի տան անդրէն ՚ի թաւախիտ մայրիս ցիր ,
Յարփուոյն ելլցն ՚ի մարդէ ամպք ըզդենուն ծիրանի ,
Սրեւեկեան մարգարիտ փողփողէ փայլ ըզփայլի
Ի թերթ ծաղկանց ոսկեծղի :

Վերելակեալ և 'ի կառս անդրուվարեալս զոյգ ընդ զոյգ՝
 Յարչաւասոյր ճախրասոյաց 'ի քառաձիս հրանրժոյդ ,
 Զայգորելին տայ ողջոյն լերանց արփին կենսածին ,
 Յոյր նըռւլիցն հարեալ գեղ՝ խոյս աայ դիմօք ցաւագին
 Լուսին դշտոյ գիշերին ։

Հուպ յաղբերակն Փիլիսպիայ ընդ՝ թղենեաց տերեւօք ,
 Հանգչի խրմբեակըն զըւարթ յանօտրագեղ ծաղկանց գորգ ,
 Դիտել զհարդ շնականք կողով 'ի գլուխս , խընդադէմ ,
 Յարաքական երգոց նուագ ելեալ գընան փութածեմ
 Յարեւելան դրանդեաց դէմ ։

Իբրո օգեաց և այծեաց գեղմնահարուստ երամակ
 Գայ հարկանել ըզճարաւ յաղբերական 'ի վրտակ ,
 Զիարդ ըստուերք գամ ըզգամ ճշդին լերանց բարձրաբերձ
 Յորչափ յերկնից 'ի խորան վերելս արփին առնու պերձ
 Ու անդք ակօսին հերձ 'ի հերձ ։

Առնուն ապա ըզգնալի ընդ բլրակաց դարեանդ ,
 Զորս օթոցիւ իւր պատէ այգի բեղուն արգաւանդ ,
 Ուր հոյլ ողկոյգք ծիրանի յաշտոյժ հօղմոց թեւաբախ
 Ընդ մէջ զմիուխտ սաղարթուց ճօճեալ ճեմին առ 'ի կախ
 Զերդ յուրն կուսին մեհհանդ ։

Ամբառնան անդ և թգենիք լայնասաղարթ անկախիտ
 Որոց պըտուղք սիրախորժք կաթեն ջինջ յոյզ շիթ առ շիթ
 Եւ ստուերաշուք հովանիք 'ի տապայեղձ միջօրեայն՝
 Զըգեն զիւրեամբք գունդ 'ի գունդ զարաբացիս ամենայն
 Ի սոյլ սրնգաց քաղցրածայն ։

Վիմահոլով յապափոյց բղխեալ աղբիւր ցրտագին՝
 Սահանավազ 'ի ծործօրս՝ պարզէ զբիւրեղ հայելին ,
 Եւ կամ զճորանս ծաւալէ 'ի մրգաստանքս փարթամ ,
 Յայց ու 'ի խնդիր դեղձենեաց առատք պտղովք բարեհամ ,
 Եւ ձիթենեաց անթառամ ։

Ընդ մեղմնձայն սօսաւիւն տերեւաշարժ սաղարթաց ,
 Ընդ սուրբ մրմունջ կարկաջոտ ականակիտ աղբերաց ,
 Եւ ոսկեթեւ թռչնեկաց ընդ նըւագացըն գեղգեղ ,
 Խառնին անդէն հոյլ 'ի հոյլ խղճք և անուրջք վարդագեղ
 Հայկեան մանկուոյն սիրազեղ ։

Ընդ թաւաթուփ հովանեաւ որ 'ի կանաչ շրշի սէզ,
Ընդիստ առեալք առ յարիւոյն խուսել շողից տօթակէզ,
Աչք անդ յալիս վըտակին՝ ճախրեն մրտօք շեշտակի՝
Ուր հինաւուրցըն Երասի դարիւ դարիւ զեղանի

Յեղէմին վայր փափկալի :

Յիշեն զիարդ մերթ պայծառ փայլէր արեւ Հայութեան
ՅԱրարատայն ձիւնակող յամպխաղաց գտգաթան ,
Որպէս ճաճանչ հատանէր մինչ յարեւմուտս փառք նորուն ,
Յիշեն ու ողբան դառնապէս ըղգըժընդակ բաղդն այժմուն ,
Եւ ուխք յալիս անդ գընան . . . »

Այլ աւանիկ օրակշիռ արեգն 'ի մուտս խոնարհի ,
Հրաւէր տալով խնդամու մանկուոյն այնմիկ գեղանի :
Գառնան ապա պտորախումբ յուրաստ յաղքերց կարկաջուն
Եւ յանըրջոց սրտահեշտ և յըստուերաց հովասուն ,
Հրաշից յՈստան լուսարփի :

Աւերիս Կարապետեան Կ . Պօլէյի
Աշա . Ժառ . Վարժարանի :

Կ Ե Ն Ս Ա Գ Ի Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Մ Ո Ւ Ի Է Ր Ի

ԲԱԶՄԱԹԻԻ ընթերցողաց ջնջին ի-
րաց համար ունեցած՝ ճաշակը , և քա-
նի մը երեսներու մէջ ամփոփելի իրու-
ղութիւններով՝ հատոր մը կազմելու
իղձը , հոյակապ մարդկանց պատմու-
թիւնները գրեթէ միշտ անպէտ ման-
րամասնութիւններով և սուտ ու ան-
համ գռեհիկ վէպերով խաթարելու
պատճառ եղած են : Կենսագրութեանց
մէջ յաճախակի նոցա գործոց վերայ
անիրաւ քննադատութիւններ կը յա-
ւելուն : Մեք պիտի ջանամք Մոլիէրի
սոյն կարճառօտ կենսագրութեան մէջ

այս անտեղութենէն խոյս տալ : Նորա
անձնականին նկատմամբ միայն այն պի-
տի ըսեմք , ինչ որ ճշմարիտ է և պատ-
մելու արժանի , նորա գործոց վրայ լու-
սամիտ հասարակութեան զգայմանց
ներհակ նոր բան մը չի պիտի խօսիմք :
Յովհաննէս Մկրտիչ Բողբլէն ծնաւ
'ի Փարիզ 1622 Յունվար 15ին : Իւր
հայրը Յովհաննէս Բողբլէն , որ թա-
գաւորի Սենեկայարդարն էր եւ հնու-
տեաց վաճառական , և իւր մայրը , Մա-
րիամ Գրէսսէ , նորա բոլորովին իրենց
վիճակին յարմար դաստիարակութիւն